

POSTANOWIENIE

Dnia 14 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski

w sprawie **M. S.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 14 stycznia 2025 r.

wniosku adw. P. T.

w przedmiocie uzupełnienia rozstrzygnięcia o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu

na podstawie art. 626 § 2 k.p.k. w zw. z art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 123)

postanowił:

wniosku nie uwzględnić.

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 9 kwietnia 2021 r., sygn. akt V KK 92/21, oddalił jako oczywiście bezzasadną kasację wniesioną przez obrońcę skazanego M. S. (pkt 1 postanowienia). Zwolnił skazanego od kosztów sądowych postępowania kasacyjnego, obciążając nimi Skarb Państwa (pkt 2) oraz zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. P. T. kwotę 738 zł, w tym 23% VAT, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej skazanemu z urzędu (pkt 3).

Pismem z dnia 4 czerwca 2024 r., określonym jako „Wniosek o wznowienie postępowania karnego”, adw. P. T. zwrócił się o:

„1. zasądzenie od Skarbu Państwa kwoty 600 zł powiększoną o kwotę podatku VAT, tj. 138 zł, a więc kwotę 738 zł tytułem dodatkowych kosztów obrony z urzędu;

2. zasądzenie na rzecz adw. P. T. od Skarbu Państwa kosztów obrony w postępowaniu wywołanym niniejszym wnioskiem”. Zarazem złożył oświadczenie, że koszty te nie zostały pokryte w całości, ani w części.

„Z ostrożności, na wypadek nieuwzględnienia wniosku z punktu 1”, wniósł o:

„3. wznowienie postępowania prowadzonej (tak w oryginale – uw. SN) przed Sądem Najwyższym w sprawie sygn. akt V KK 92/21 w pkt 3 w zakresie przyznania kosztów obrony z urzędu;

4. uchylenie pkt 3 i przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz adwokata P. T. kwoty 1.200 zł powiększoną o kwotę podatku VAT, tj. 276 zł, a więc kwotę 1.476 zł z podatkiem VAT w miejsce zasądzonej kwoty 738 zł powiększonej o kwotę podatku VAT;

5. Zasądzenie na rzecz adw. P. T. od Skarbu Państwa kosztów obrony w postępowaniu o wznowienie”. Zarazem złożył oświadczenie, że koszty te nie zostały pokryte w całości, ani w części.

W uzasadnieniu Autor pisma powołał się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 lutego 2024 r., SK 90/22, stwierdzający, że § 2 pkt 1 w związku z § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2023 r. poz. 2631) w zakresie, w jakim określa opłaty stanowiące ponoszone przez Skarb Państwa koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu w wysokości niższej niż stawki minimalne opłat określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2023 r. poz. 1964, ze zm.), jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 zdanie drugie i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zdaniem adwokata orzeczenie to uprawnia go do złożenia na podstawie art. 190 ust. 4 Konstytucji RP i art. 540 § 2 k.p.k. wniosku o wznowienie postępowania, który doprowadzi do zasądzenia kosztów obrony na podstawie § 11 ust. 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie, a nie na podstawie § 17 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Odnosząc się do wystąpienia adw. P. T., w pierwszej kolejności celowe będzie zauważyć, że sposób zredagowania złożonego przez niego pisma nasuwa zastrzeżenia. Jak wyżej podano, zostało określone jako „Wniosek o wznowienie postępowania karnego”, co sugeruje, że jest to jedyny, względnie wiodący wniosek zgłoszony tym pismem. Tymczasem z treści pisma wynika, że jego Autor zasadniczo ubiega się wydanie orzeczenia uzupełniającego rozstrzygnięcie zawarte w pkt 3 postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2021 r., sygn. akt V KK 92/21, a jedynie dodatkowo, z „ostrożności”, na wypadek nieuwzględnienia tego wniosku, postuluje wznowienie postępowania w określonym zakresie. Przechodząc zaś do meritum należy wskazać, że wniosek ujęty w pkt 1 pisma nie zasługiwał na uwzględnienie. Chociaż adwokat nie odwołał się do postanowienia składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2023 r., I KZP 5/23, to jest faktem, że zawiera ono argumenty przemawiające za uznaniem za dopuszczalne wydanie przez sąd, w określonych okolicznościach, uzupełniającego postanowienia zasądzającego na rzecz obrońcy z urzędu dodatkowe wynagrodzenie z uwzględnieniem stawek należnych adwokatowi działającemu z wyboru. Zarazem jednak w tym orzeczeniu wyrażono trafny pogląd, że „możliwość zasądzenia - na podstawie art. 626 § 2 k.p.k. - uzupełnionych kosztów poniesionych za pomoc prawną świadczoną z urzędu limitują także bez wątpienia przewidziane przepisami okresy przedawnienia”. Za taki przepis wypada uznać stosowany *per analogiam* art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych, stanowiący, że prawo strony do żądania zwrotu opłaty przedawnia się z upływem 3 lat od dnia powstania tego prawa (zob. także postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 marca 2024 r., V KK 4/21; z dnia 4 lipca 2024 r., II KK 54/20 i in.). Ma też znaczenie, że stosownie do art. 641 k.p.k. prawo do ściągnięcia zasądzonych kosztów procesu przedawnia się z upływem 3 lat od dnia, kiedy należało je uiścić (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2024 r., III KK 352/20, także wymienione postanowienie z dnia 4 lipca 2024 r., II KK 54/20). W takim razie, skoro w sprawie M. S. orzeczenie o zasądzeniu od Skarbu Państwa kosztów obrony z urzędu zostało wydane i było prawomocne 9 kwietnia 2021 r., to z roszczeniem adw. P. T. powinien wystąpić nie później niż 9 kwietnia 2024 r., zwłaszcza że przed tą datą znany był mu wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 lutego 2024 r., SK 90/22. W konsekwencji wystąpienie datowane

9 czerwca 2024 r. należało uznać za nieskuteczne. W uzupełnieniu nasuwa się uwaga, że niezrozumiały, jest nieokreślający przy tym żądanej kwoty, zawarty w pkt 2 pisma wniosek o „zasądzenie na rzecz adw. P. T. od Skarbu Państwa kosztów obrony w postępowaniu wywołanym niniejszym wnioskiem”. W tym zakresie adwokat przecież działa wyłącznie na swoją rzecz i żadnych czynności obrończych w odniesieniu do skazanego nie podejmuje.

W odniesieniu do wniosku ujętego w pkt 3 pisma należy stwierdzić, że skoro podstawę prawną uzupełnienia rozstrzygnięcia o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu stanowi art. 626 § 2 k.p.k., to w tym zakresie nie zachodzi możliwość wznowienia postępowania. W ślad za zarządzeniem Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2023 r., I KO 115/23, powtarzając zawarty w nim wywód, należy podkreślić, że co do zasady przedmiotem wznowienia postępowania może być prawomocnie zakończone postępowanie sądowe, w którym rozstrzygnięto o odpowiedzialności karnej oskarżonego lub o przedmiocie procesu karnego, a nie o jakiegokolwiek kwestii incydentalnej rozstrzyganej w toku postępowania karnego. Postępowanie incydentalne może być przedmiotem wznowienia tylko wówczas, gdy zapadłe w nim orzeczenie definitywnie zamyka rozpoznanie danej kwestii, wywołując trwałe skutki (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2013 r., III KK 231/13). Nadto możliwość wznowienia dotyczy postępowań ubocznych, o ile mają one charakter autonomiczny względem zasadniczego nurtu procesu, tj. nie mogą być z nim związane. Rozstrzygnięciem kwestii incydentalnej, które nie ma charakteru autonomicznego, albowiem ściśle wynika z orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, jest orzeczenie o kosztach postępowania (sądowych), konkretnie o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej przez adwokata z urzędu. Zatem ustawa nie przewiduje wznowienia postępowania w tym zakresie i nie zmienia tego powołany przez adwokata wyrok Trybunału Konstytucyjnego. Przyjmuje się bowiem, że pojęcie "wznowienie postępowania", które występuje w art. 190 ust. 4 Konstytucji RP, nie jest tożsame ze wznowieniem postępowania sensu stricto, a oznacza raczej wszelkie środki prawne, dzięki którym można osiągnąć efekt w postaci ponownego rozstrzygnięcia sprawy, według stanu prawnego po wyeliminowaniu niekonstytucyjnych przepisów. W zakresie kosztów postępowania takiej podstawy procesowej, dla przywrócenia stanu zgodnego z

Konstytucją upatruje się w art. 626 § 2 k.p.k. [zob. J. Matras w: K. Dudka (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, WKP 2023, teza 4 do art. 540 k.p.k.]. Wymieniony przepis stanowi, że „jeżeli w orzeczeniu wymienionym w § 1 nie zamieszczono rozstrzygnięcia o kosztach, jak również gdy zachodzi konieczność dodatkowego ustalenia ich wysokości lub rozstrzygnięcia o kosztach postępowania wykonawczego, orzeczenie w tym przedmiocie wydaje odpowiednio sąd pierwszej instancji, sąd odwoławczy, a w zakresie dodatkowego ustalenia wysokości kosztów także referendarz sądowy właściwego sądu”. Należy zatem uznać, że kwestia kosztów postępowania (w tym kosztów pomocy prawnej świadczonej z urzędu) jest nie tylko immanentnie związana z danym postępowaniem (a więc nieautonomiczna), ale i zapadłe co do niej orzeczenie nie mają charakteru definitywnego, skoro ustawodawca przewiduje możliwość wydania postanowienia uzupełniającego w przedmiocie kosztów. Tym samym, objęte wnioskiem obrońcy postanowienie Sądu Najwyższego w zakresie przyznania mu kosztów obrony z urzędu (rozstrzygnięcie z pkt 3 postanowienia) nie jest zaskarżalne w postępowaniu wznowieniowym (zob. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2024 r., II KK 54/20 i powołane w nim zarządzenia sędziów SN: z dnia 8 stycznia 2024 r., I KO 113/23; z dnia 26 stycznia 2024 r., I KO 108/23; z dnia 8 lutego 2024 r., I KO 112/23; z dnia 28 lutego 2024 r., I KO 116/23; z dnia 26 czerwca 2024 r., I KO 114/23).

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w części dyspozytywnej postanowienia.

l.n

[a.ł]